

Antwoorden van het tentamen Diskrete Wiskunde en Algebra

17 mei 2000

Opgave 1 is eenvoudig te doen met behulp van de multinomiale genererende functie

$$(1 + z^2 + z^5)^7 = \sum_{p+q+r=7; p,q,r \in \{0,1,2,\dots\}} \frac{7!}{p!q!r!} 1^p (z^2)^q (z^5)^r$$

Er zijn maar twee gevallen die een bijdrage leveren aan de coëfficiënt van z^{12} , dat wil zeggen waarvoor geldt:

$$2q + 5r = 12.$$

Namelijk de gevallen

$$r = 2 \& q = 1 \Rightarrow p = 7 - 3 = 4 \quad r = 0 \& q = 6 \Rightarrow p = 7 - 6 = 1.$$

Hun respectievelijke bijdrage is:

$$\frac{7!}{4!1!2!} = \frac{7 \cdot 6 \cdot 5}{2} = 105 \quad \frac{7!}{1!6!0!} = 7$$

Het antwoord is dus $105 + 7 = 112$.

Opgave 2 a. Per definitie is b_i gelijk aan het aantal termen a_i uit a rechts van i met "toch" $a_j < i$. Dus

$$b = 0, 0, 1, 3, 2, 4, 5, 4, 2$$

De reconstructie van a uit b kan bij voorbeeld van de achterzijde af:

$$b_9 = 2 \Rightarrow a = \circ \circ \circ \circ \circ \circ 9 \circ \circ$$

Vervolgens gebruiken we dat $b_8 = 4$, d.w.z. dat er precies 4 open plaatsen rechts van de 8 moeten overblijven (voor getallen kleiner dan 8).

$$b_8 = 4 \Rightarrow a = \circ \circ \circ 8 \circ \circ 9 \circ \circ$$

en dan

$$b_7 = 5 \Rightarrow a = \circ 7 \circ 8 \circ \circ 9 \circ \circ$$

Enzovoorts. Het voordeel van het van achteren af reconstrueren is dat er niet meer met de al bepaalde posities van 9, 8, 7 etc. geschoven hoeft te worden, terwijl, als we vanaf de voorkant werken, na het verwerken van de informatie in bij voorbeeld b_1, b_2, b_3 , we slechts weten dat in a de 3 voor de 2 en de 1 voor de 3 komt, maar niet waar deze waarden uiteindelijk terecht komen.

Opgave 2 b. We onderstrepen de runs, de maximale aaneengesloten stijgende delen, van a : Het blijken er 5 te zijn: $a = \underline{47} \underline{68} \underline{159} \underline{3} \underline{2}$.

Stelling:

$$E(\#runs) = \frac{n+1}{2}$$

Hier, met $n = 9$, dus $(9+1)/2 = 5$, het aantal runs is dus gelijk aan (en niet groter dan) de verwachting.

$L_1 = 2$ (de lengte van $\underline{47}$, de eerste run van a , is 2) en dit is groter dan verwacht volgens een andere stelling. Met $n = 9$ ingevuld:

Stelling:

$$E(L_1) = \sum_{m=1}^9 \frac{1}{m!} \leq (en \approx)e - 1 \approx 1,718 \dots \leq 2$$

Opgave 3 a. Uit de recursiestap leiden we achtereenvolgens af dat

$$\sum_{n=2}^{\infty} a_n x^n = 6 \sum_{n=2}^{\infty} a_{n-1} x^n - 8 \sum_{n=2}^{\infty} a_{n-2} x^n = 6x \sum_{n=2}^{\infty} a_{n-1} x^{n-1} - 8x^2 \sum_{n=2}^{\infty} a_{n-2} x^{n-2}$$

zodat na "herindexering"

$$\sum_{n=2}^{\infty} a_n x^n = 6 \sum_{n=1}^{\infty} a_n x^n - 8x^2 \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$$

ofwel:

$$f(x) - a_0 - a_1 x = 6x(f(x) - a_0) - 8x^2 f(x).$$

Hier, omdat $a_0 = -1$ en $a_1 = 0$,

$$f(x) + 1 = 6x(f(x) + 1) - 8x^2 f(x).$$

Dus, met breuksplitsen:

$$f(x) = \frac{6x - 1}{1 - 6x + 8x^2} = \frac{6x - 1}{(1 - 2x)(1 - 4x)} = \frac{A}{1 - 2x} + \frac{B}{1 - 4x}.$$

Vermenigvuldigen met de noemer levert twee lineaire vergelijkingen voor de onbekenden A and B : Uit $6x - 1 = A(1 - 4x) + B(1 - 2x)$ volgt immers $\{-1 = A + B, 6 = -4A - 2B\}$ met als oplossing $A = -2, B = 1$, zodat

$$f(x) = \frac{-2}{1 - 2x} + \frac{1}{1 - 4x}.$$

Opgave 3 b. Uit de laatste formule volgt, door twee keer ontwikkelen in een meetkundige reeks, dat

$$f(x) = -2 \sum_{n=0}^{\infty} (2x)^n + \sum_{n=0}^{\infty} (4x)^n = \sum_{n=0}^{\infty} (4^n - 2^{n+1})x^n$$

en dus dat $a_n = 4^n - 2^{n+1} = 2^n(2^n - 2)$, welke vorm je maar verkiest. Dan geldt: $a_n 4^{-n} = 1 - 2^{1-n} \rightarrow 1 - 0 = 1$, voor $n \rightarrow \infty$.

Opgave 4.a (eerste deel). Er zijn n^2 vakjes, die onafhankelijk van elkaar gevuld kunnen worden met een van de $|A| = n$ elementen van A .

*	a_1	a_2	$\dots$	a_n
a_1				
a_2				
.				
.				
.				
a_n				

Hieruit volgt, met de productregel (of opgave 1.8.(a)), dat het totale aantal mogelijke binaire operaties op A gelijk is aan

$$n^{n^2}.$$

Tweede deel: Bij een commutatieve operatie $*$ [$x * y = y * x$] is de tabel symmetrisch in de diagonaal en is de onderdriehoek al bepaald (door de bovendriehoek). Het aantal commutatieve operaties op A is dus n tot de macht het aantal vrij in te vullen vakjes. Dit aantal vakjes is precies gelijk aan het aantal herhalingscombinaties van 2 uit n , ofwel aan

$$\binom{n+2-1}{2} = \frac{n(n+1)}{2}$$

Dit aantal is natuurlijk ook te krijgen als n (het aantal op de diagonaal, het geval $i = j$) + $(n^2 - n)/2$ (de helft van het aantal buiten de diagonaal, het geval $i \neq j$). Een nog langere weg is via $1 + 2 + \dots + n = n(n+1)/2$. Antwoord, in alle gevallen dus,

$$n^{n(n+1)/2}.$$

Opgave 4 b. Er geldt:

a_i is links-schrapbaar in $A \iff$ de rij met label a_i in de tabel van A is een permutatie van de n elementen van A .

Met de productregel volgt nu (omdat er precies n onderling onafhankelijk in te vullen rijen zijn) als antwoord:

$$(n!)^n.$$

Opgave 5, een simpele variant op opgaven 4.6 en 4.10. uit het dictaat [$e = 3$ en de inverse van x is $6 - x$, associativiteit en commutativiteit zijn eenvoudig na te gaan].

Opgave 6 a. We moeten geen wezenlijke stappen overslaan. Uit de associatieve wet volgt:

$$\begin{aligned} f(x)f(y) &= (axa^{-1})(aya^{-1}) = (ax)(a^{-1}a)(ya^{-1}) = (ax)e(ya^{-1}) = a(xy)a^{-1} \\ &= f(xy) \end{aligned}$$

Opgave 6 b. Met de tabel ($a^{-1} = b$) vinden we als antwoord:

x	1	a	b	p	q	r
x^{-1}	1	b	a	p	q	r
$orde(x)$	1	3	3	2	2	2
$f(x)$	1	a	b	r	p	q

Voor een meetkundige interpretatie, bestudere men de 6 symmetrieën van een gelijkzijdige driehoek.

Opgave 6 c. Het Hasse- (of POSet-) diagram van de collectie van alle subgroepen van $G (\cong S_3)$, partieel geordend naar inclusie, ziet er als volgt uit: De hele groep G wordt bovenin geplaatst. Onderin komt de triviale groep $\{1\}$ en op het tussenniveau de enige (en normale) subgroep $K = \langle a \rangle = \langle b \rangle = \{1, a, b\}$ van de orde 3 (met 3 inderdaad een deler van de orde $3! = 6$ van G). Daarnaast, eveneens op het tussenniveau, de drie subgroepen van de orde 2, te weten $\langle p \rangle = \{1, p\}$, $\langle q \rangle = \{1, q\}$ en $\langle r \rangle = \{1, r\}$. Met behulp van (een gevolg van) de **Stelling van Lagrange** is snel in te zien dat er geen ander echte subgroepen zijn dan de cyclische (die al vermeld zijn). Bij voorbeeld als H een subgroep is die zowel p als q bevat dan heeft H al direct minstens $2^2 = 4$ elementen, maar de enige deler ≥ 4 van 6 is 6 zelf. Met andere woorden, dan is $H = G$. Triviaal zijn G en $\{1\}$ normaal; dat K het is, komt omdat zijn index in G gelijk is aan twee [opgave 4.28]. Natuurlijk kan ook direct ingezien worden dat, bij voorbeeld, $Kp = G \setminus H = pK$. Uit het antwoord van opgave 6 b. kunnen we aflezen, dat geen van de drie 2-cyclische subgroepen $\langle p \rangle$, $\langle q \rangle$ en $\langle r \rangle$ normaal in G is.